

Prendre partit

Un projecte per a la pràctica participativa a secundària

Montserrat Barniol_Teresa Pietx_Anna Riera_Institut de Gurb_Premi Participa a l'Escola_ 2015

“Si no participem, no som ciutadans; ens compten, però no comptem”

Federico Mayor Zaragoza

SUMARI

1. El full de ruta: cap a la plena participació.....	p. 4
2. La nostra circumscripció: context de l'experiència.....	p. 6
3. Departament d'interior: la tutoria i la construcció del jo participatiu.....	p. 9
4. Comissió de medi ambient: l'entorn com a escenari de participació.....	p. 17
5. I+D+i: l'emprenedoria social.....	p. 20
6. Oficina de cooperació: un projecte de ciutadania global.....	p. 22
7. Afers exteriors: la participació internacional.....	p. 25
8. Votacions: avaluació i propostes de millora.....	p. 29
9. Bibliografia	p. 31

Annex 1. TAULA DE LA XARXA D'ACTORS

Annex 2. INDICADORS DEL PGA RELACIONATS AMB LA PARTICIPACIÓ

Annex 3. VALORACIÓ DEL SERVEI COMUNITARI

1.El full de ruta: cap a la plena participació

De participar, se n'aprèn. I, assumint com a professionals de l'educació la responsabilitat de proporcionar als nostres alumnes les millors eines per aprendre'n vam començar *Prendre partit*. Un projecte per a la pràctica participativa a secundària. Això ens ha permès de traçar un recorregut que parteix de la consciència d'un mateix per arribar a la nostra dimensió més social: la participació ciutadana.

En aquest entrenament hi participen, com a agents interns al centre, tres col·lectius: alumnat, professorat i famílies. El seu funcionament té l'objectiu que cada agent pugui trobar un espai d'aprenentatge de la pràctica democràtica adient a les seves característiques per normalitzar la participació en la seva vida diària, posant èmfasi en la implicació en l'experiència dels col·lectius amb menys tendència a la participació. A més, els agents externs també esdevenen indispensables a l'hora de dur a terme un projecte d'aquesta envergadura (vegeu ANNEX 1).

En l'àmbit escolar, la pràctica es duu a terme amb la tutoria dual i amb la participació en el propi procés d'aprenentatge i en el dels companys a través de mecanismes d'aprenentatge entre iguals i en la implicació en l'avaluació: amb auto i coavaluació. Això transforma l'alumne en el veritable protagonista del seu propi aprenentatge –com no pot ser d'altra manera, entenem nosaltres– i li atorga unes responsabilitats que ha d'assumir i gestionar, sempre amb el suport dels docents i de la família.

D'aquesta manera és com el mateix centre esdevé un marc idoni per avançar cap a fórmules de participació més vinculades a l'entorn immediat. Així, els alumnes participen en l'Assemblea de Classe i, els que han estat escollits democràticament com a representants, ho fan també a l'Assemblea de Delegats i en el Consell Escolar. Les Brigades de Suport al Professorat constitueixen, a més, un primer pas per assumir responsabilitats vers l'entorn i per actuar-hi i, alhora, representen una oportunitat per descobrir les fortaleces d'un mateix i potenciar-les. Per tant, l'institut esdevé una veritable comunitat

d'aprenentatge. I, en aquest sentit, volem destacar que el projecte utilitza recursos i oportunitats de manera responsable i autosostenible que garanteixen la seva continuïtat al llarg dels cursos més enllà de canvis conjunturals.

Amb aquest entrenament, capacitem l'alumnat per participar amb èxit en projectes que tenen un impacte directe a la comunitat: el projecte emprenedor, la comissió de sostenibilitat i el servei comunitari. Tots tres són projectes d'altíssima participació en l'entorn i que, per tant, vinculen estretament el centre amb el territori. Aquesta implicació amb el territori es tradueix també amb la

permeabilitat que té el centre a la participació d'agents externs, establint vies de col·laboració amb diferents entitats del tercer sector (casals d'avis, protectora d'animals, menjador social... que participen en els projectes de servei comunitari), administracions (els ajuntaments dels quatre pobles de referència de l'institut) i amb altres centres educatius (llars d'infants, escoles de primària i altres centres de secundària), així com amb la Universitat de Girona i la Universitat de Vic, amb la qual col·laborem habitualment.

Tot i l'alt grau de participació que l'alumnat assoleix en diferents àmbits, pensem que aquest trajecte no seria complet sense la mirada internacional. En un món globalitzat i cada vegada més interconnectat, la realitat que percep l'alumne i, per tant, el seu àmbit de participació, no pot quedar restringit en l'entorn més immediat, sinó que cal ampliar-lo cap a nous horitzons. És per aquest motiu que considerem rellevants els projectes d'intercanvi —amb els Països Baixos i els Estats Units— i els serveis comunitaris internacionals a Ruanda, el Nepal i l'Índia.

El que perseguim amb totes aquestes intervencions és millorar la participació a l'escola i a l'entorn, un dels objectius principals del Projecte Educatiu de Centre (PEC). És per això que creiem fonamental avaluar les experiències segons els indicadors que es recullen anualment a la Programació General Anual (PGA). D'aquesta manera, a més de visualitzar els punts forts i els punts febles, ens permeten reformular objectius de millora i descriure'n de nous. Tot plegat, per continuar aprenent, per continuar participant.

2. La nostra circumscripció: context de l'experiència

Tots tenim dins nostre un jo personal que ens fa ser únics i irrepetibles i també un jo social que, si l'eduquem, ens permetrà actuar responsablement i crítica en societat. Tal com expliquen José Antonio Marina i Rafael Bernabeu a *Competència social y ciutadana* (2007), en un moment en què l'individu i el seu desenvolupament personal adquireixen un protagonisme rellevant, nosaltres optem per subratllar la importància del grup com a educador de l'individu i apostem per un treball programat i conscient per tal que tothom pugui desenvolupar el seu projecte personal des de i amb el grup.

Prendre partit és, doncs, un projecte emmarcat en el context de l'Educació Secundària Obligatòria que descriu les diverses estratègies que el centre proposa als alumnes per tal que puguin adquirir els coneixements, les actituds, els afectes i els hàbits de conducta necessaris per a poder actuar com a ciutadans responsables i tinguin oportunitats diverses per posar-los a la pràctica.

El projecte *Prendre partit* s'ha portat a terme en tota la seva amplitud durant el curs 2014/2015. Això no obstant, algunes de les accions que l'integren es van començar a aplicar el curs 2010/2011, any de la creació del centre. Des d'aleshores ençà, s'hi han anat sumant noves actuacions i propostes fins a arribar a aconseguir que les accions de participació prenguessin forma de projecte.

Som la Secció d'Institut de Gurb, un centre públic, ubicat al municipi de Gurb (Osona) que acull majoritàriament alumnes de [Sant Bartomeu del Grau](#) (888h), [Santa Eulàlia de Riuprimer](#) (1231h), [Muntanyola](#) (585h) i [Gurb](#) (2570h). Tots quatre són municipis rurals que han sabut adaptar-se als canvis socials integrant diverses empreses i comerços que han ampliat notablement la seva activitat econòmica, inicialment rural, fet que els ha permès de guanyar habitants ja que, donada la seva proximitat amb Vic, gaudeixen dels privilegis que comporta la vida en entorns no urbans ben comunicats.

El centre va iniciar la seva activitat el curs 2010/2011 amb dues línies de 1r d'ESO. Actualment compta amb 21 professors i 215 alumnes distribuïts en 3 grups de 1r, 2 grups de 2n, 3 grups de 3r i 2 grups de 4t. El proper curs el nombre d'alumnes matriculats serà de 247.

Com a centre de titularitat pública, el Projecte Educatiu de l'Institut vincula els seus objectius amb la millora acadèmica i personal dels alumnes, però també dóna una especial rellevància al desenvolupament de les competències necessàries per a l'adquisició de la consciència social i l'aprenentatge dels valors que s'hi relacionen: civilitat, responsabilitat, empenedoria social, servei comunitari i respecte a les diferències.

Mantenim també una estreta relació amb el territori i considerem que és necessari ajudar els alumnes a implicar-s'hi participant en projectes col·lectius per protegir-lo, conservar-lo i millorar-lo. Així, durant els quatre anys de la seva estada al centre, els alumnes participen en projectes de treball socialment i vitalment rellevants que els plantegen reptes i preguntes de difícil resolució. D'aquesta manera, tenen l'oportunitat d'aprendre a esforçar-se i de fer servir totes les seves capacitats i compartir-les per aconseguir objectius que d'una manera o altra representin una millora col·lectiva.

Per aconseguir-ho, partim de quatre principis pedagògics que guien la tasca docent: innovació, investigació, comunicació i pràctica de l'esport. A més, la metodologia de treball es basa en la tasca col·laborativa i en la gestió de la diversitat a partir d'un model inclusiu.

En definitiva, volem ensenyar-los a persistir i a mantenir-se interessats en la seva feina més enllà del profit que en puguin obtenir o de la satisfacció individual. El nostre propòsit ètic és bastir ànimes de ciutadans, que aquests aprenentatges facin persones capaces de millorar-se a si mateixes i a les altres.

3. Departament d'interior: la tutoria i la construcció del jo participatiu

Segons Marina i Bernabeu, l'adolescència és una etapa especialment delicada des del punt de vista de la socialització. Les relacions familiars són sovint de difícil encaix i moltes vegades els nois i les noies les viuen amb dificultat. La necessitat d'integrar-se al grup i sentir-s'hi acceptat augmenta tan de pressa com la de descobrir la pròpia identitat i acceptar-la.

Durant l'ESO, per primera vegada els adolescents s'enfronten a la possibilitat de no obtenir un graduat escolar, que representa l'èxit i la possibilitat d'accés a estudis postobligatoris, és a dir, a millors possibilitats laborals i de futur. Apareix també la demanda d'acceptació d'un seguit de normes i de rutines de comportament, moltes vegades viscudes com a imposicions arbitràries. L'interès per allò prohibit i perillós augmenta i el sentiment d'inadaptació va impregnant lentament el seu dia a dia. En aquest context de canvi i desconcert és on comença el projecte *Prendre partit*.

La tutoria dual

En el capítol dedicat a l'orientació educativa i l'acció tutorial del Document per a l'Organització i la Gestió dels Centres editat pel Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya es remarca la importància de l'acompanyament personalitzat del procés d'aprenentatge i d'escolarització dels alumnes i el situa com a eix de la formació.

D'acord amb aquest plantejament, al nostre centre implementem un sistema de tutoria dual que ens permet, per una banda, atendre totes aquelles necessitats formatives i d'orientació que corresponen a cada curs de l'etapa d'ESO i, per l'altra, atendre d'una manera molt individualitzada cada alumne i fer-lo el principal gestor del seu propi aprenentatge.

En aquest sentit, Marina i Bernabeu remarquen que a l'etapa secundària es combinen dos aspectes fonamentals que, al nostre entendre, es relacionen estretament amb la participació: en primer lloc, es produeix una clara orientació cap a la individualitat i la recerca d'un projecte vital personal; i, segonament, s'aconsegueix una millor comprensió de la cooperació amb la creació de forts vincles grupals. Així doncs, és un moment de preocupació pel futur que ens permet plantejar accions dirigides a la creació de projectes de rellevància social.

Per aquest motiu considerem la tutoria com l'espai natural per a la transmissió de valors i coneixements que convidin els alumnes a prendre les regnes de la seva vida. I també per això hem creat un programa de tutoria dual que contempla el que per a nosaltres són els dos àmbits fonamentals de l'acció tutorial: la tutoria de grup i la tutoria individual.

La tutoria de grup

La tutoria de grup té com a objectiu principal donar oportunitats per adquirir el sentiment de pertinença grupal i fer els primers passos cap a la participació democràtica. S'organitza des de la Comissió d'Inclusió que, com el seu nom indica, és una comissió dedicada a organitzar els processos d'acompanyament dels alumnes per tal de disminuir, fins allà on sigui possible, les barreres a l'aprenentatge i la participació que puguin experimentar els alumnes durant el seu pas pel centre.

L'espai de trobada té lloc en sessions d'una hora setmanal on coincideixen tots els cursos per tal de facilitar l'organització d'activitats per grups, nivells o cicles. Cada grup està conduït per un tutor grupal que és qui s'ocupa de desenvolupar les diverses activitats que s'han programat per a cada nivell. Per la seva banda, l'equip de tutors es reuneix amb periodicitat setmanal.

En aquestes reunions s'hi tracten diversos temes d'interès pels alumnes com ara activitats de cohesió de grup, educació emocional i per a la salut, educació sexual, orientació..., que

ens serveixen per treballar de manera específica diverses estratègies de participació: el debat, l'exposició d'idees, la presa de decisions argumentada, la planificació per a la consecució d'un objectiu comú...

La tutoria de grup és, doncs, un excel·lent laboratori de proves per iniciar-se en els processos de participació. És un espai que al mateix temps que permet expressar les pròpies opinions, demana que l'alumnat sigui capaç de comprendre els punts de vista dels altres i establir processos de diàleg per tal de poder millorar la comprensió d'un problema. Les dinàmiques que s'hi estableixen ajuden a comprendre que la valoració que fem d'una determinada situació que ens afecta no pot ser només analitzada segons el que ens suposa a nivell individual sinó que, tenint en compte que es dona en un context social, sempre contindrà múltiples variables que haurem de contemplar.

La tutoria individual

La tutoria individual és un espai d'acompanyament i reflexió que cada alumne comparteix amb un professor que fa un seguiment individualitzat de la seva evolució acadèmica i personal.

El més rellevant d'aquest sistema de tutorització és que és el propi alumne el que es planteja els objectius que vol aconseguir al llarg del curs. Periòdicament, l'alumne es reuneix amb el seu tutor per tal de comentar tant aspectes puntuals que afecten el seu dia a dia com revisar els objectius de curs o tractar qüestions més personals que puguin influir en el seu procés d'aprenentatge.

A més, l'alumne participa també en la preparació i la realització de les reunions amb els seus pares. Amb l'assessorament del seu tutor, el mateix alumne decideix els temes que vol tractar i les informacions que vol comunicar. Aquest sistema de tutorització permet que l'alumne vagi construint una imatge personal ajustada a la realitat, es faci responsable de les seves accions i aprengui també a gestionar els seus èxits i els seus fracassos. El paper del tutor en aquest context s'aproxima molt al d'un guia o facilitador de l'alumne a qui ofereix la seva expertesa i suport en el camí del seu projecte vital.

La participació en l'avaluació: auto i coavaluació

Des del nostre centre, entenem l'avaluació com el punt de partida de l'aprenentatge. És per això que considerem vital que els alumnes en preguin part. En aquest sentit, potenciem en la mesura del possible tant l'autoavaluació com, sobretot, la coavaluació de les activitats que duem a terme des de totes matèries.

Per fer-ho, utilitzem habitualment rúbriques d'avaluació (Banc de rúbriques). Així, l'alumne es fa conscient dels objectius d'aprenentatge, de la seva evolució, dels objectius aconseguits i de les millores possibles.

El treball col·laboratiu i l'aprenentatge entre iguals

Al nostre centre totes les aules, tant les ordinàries com les específiques, estan organitzades en grups de 20 alumnes amb una distribució física que permet que els alumnes puguin compartir el seu treball amb els companys. Creem grups de quatre, o de vegades 5 alumnes, que col·laboren en la resolució de tasques i problemes. En aquest tipus d'aula la discussió i la transferència de coneixement i és la normalitat i esdevé un escenari idoni per tal que des de la pràctica, puguin comprendre conceptes tant democràtics com els de diferència, inclusió o negociació.

D'aquest tipus d'aula en diem aula col·laborativa i és d'una manera molt conscient que vam triar aquest nom. Tenim un espai comú que compartim sempre amb un grup classe i al mateix temps és un espai que convida a la reflexió i al treball en el context d'un grup més petit. Aquesta distribució és al mateix temps una bona estratègia per poder atendre tots els alumnes per igual perquè el professor no es planteja haver d'atendre 20 alumnes sinó que atén 5 grups. Permet doncs, una dedicació molt més directa a tots els alumnes que conformen el grup.

De la mateixa manera, les aules col·laboratives promouen l'aprenentatge entre iguals i afavoreixen una millor adquisició dels coneixements. Quan l'any 1956, Benjamin Bloom va formular la seva taxonomia va quedar palès que "si hom vol que el veritable protagonista del procés educatiu sigui l'alumne ens cal formular els objectius d'aprenentatge en forma d'accions (investigar, reconèixer, interpretar...) més que no pas amb termes referits al que fa el professor" (López García, 2014).

D'aquesta manera, es pot tenir una idea molt aproximada del grau d'adquisició de coneixement, ja que les accions són fàcilment mesurables. Doncs bé, una de les accions

que ens permeten mostrar el coneixement és explicar; i explicar alguna cosa vol dir haver-la entès prèviament. Les aules col·laboratives permeten als alumnes explicar-se entre ells i per tant, participar en el propi aprenentatge i en el dels altres.

Brigades de Suport al Professorat

Les Brigades de Suport al Professorat es basen en el concepte d'intel·ligències múltiples desenvolupat per Howard Gardner. A través d'elles pretenem fer aflorar els punts forts de cadascú i utilitzar aquestes fortaleses per millorar el dia a dia al centre. Són equips d'alumnes que ajuden el professorat en l'organització i el funcionament del centre. Aquests equips actuen durant una franja de 30 minuts els dimarts i els dijous de cada setmana.

Objectius que ens proposem:

- Experimentar situacions reals per a l'aprenentatge d'actituds de civilitat responsable.
- Posar en joc les millors habilitats, coneixements i característiques personals per donar
- suport en tasques que impliquin una millora per tot el col·lectiu del centre.
- Adquirir coneixements, destreses i actituds que els permetin actuar com a éssers socials.
- Aprendre a organitzar el propi treball i a desenvolupar-lo de manera professional.
- En resum, volem ajudar-los a construir-se com a persones que saben i saben fer però a més saben estar i ser.

Estratègies que posem en joc:

- *Peer tutoring* o aprenentatge entre iguals.
- Organització i monitorització de grups de treball.
- Desenvolupament de projectes de treball.
- Gestió del propi coneixement per a contribuir a la resolució de problemes.
- Treball cooperatiu.

Així, actualment existeixen diverses brigades que es relacionen amb els diversos tipus d'intel·ligència descrits per Gardner:

⇒ Intel·ligència Lingüística: brigada "community management", els alumnes s'encarreguen de gestionar la comunicació del centre a les xarxes socials; brigada "altaveu" espai per a la pràctica de la lectura en veu alta.

⇒ Intel·ligència interpersonal: brigada "magíster" funciona amb el sistema de tutoria entre iguals en la que un alumne expert ajuda un alumne inexpert a organitzar-se la feina, a planificar tasques a aprendre estratègies per estudiar o a atendre altres necessitats que l'alumne pugui verbalitzar. Aquesta brigada és fonamental per a alumnes que presenten dificultats d'aprenentatge pel suport constant que els representa.

⇒ Intel·ligència espacial visual: brigada "decoradors", els alumnes gestionen la decoració del centre segons èpoques de l'any: Nadal, Jornada de portes obertes, carnestoltes; brigada "folre i manilles" grup d'alumnes que col·laboren en la gestió i manteniment de la biblioteca del centre.

⇒ Intel·ligència naturalista: brigada "verda" aquesta brigada s'ocupa de gestionar l'aula de ciències externa i el projecte de custòdia del Torrent de l'Esperança i també organitza el calendari de neteges dels espais d'esbarjo i diverses campanyes de reciclatge que es porten a terme durant el curs.

⇒ Intel·ligència corporal cinestèsica: brigada "taronja", en aquesta brigada els alumnes que mostren una especial habilitat per la pràctica esportiva s'encarreguen de promoure-la entre els alumnes que troben difícil la pràctica de l'esport.

⇒ Intel·ligència logicomatemàtica: brigada "bicicletes", és un grup d'alumnes que gestionen el parc de bicicletes del centre, controlen totes les reparacions que cal fer, les comandes, els canvis de bicicleta, etc.

⇒ Intel·ligències *intra* i interpersonal: brigada "delegats" aquesta brigada és el pont de comunicació entre els alumnes i l'equip directiu. En aquest espai els alumnes fan aportacions i propostes que han sortit de les classes i una vegada els hi han donat forma les comuniquen a l'equip directiu i al Consell Escolar.

Assemblea de Classe, Assemblea de Delegats i Consell Escolar

Freinet deia que els valors no s'ensenyen, sinó que es viuen i es mostren i que, si volem educar ciutadans per a la democràcia, l'han de viure i veure a l'escola:

“Un centre obert a la participació democràtica resulta educativament desitjable per diversos motius. Primer perquè sembla prou establert que una societat només pot ensenyar a viure democràticament vivint democràticament. Els valors d'igualtat, llibertat, solidaritat, participació, autonomia i justícia s'aprenen correctament en la mesura que es puguin experimentar en un context social. En segon lloc, participar junt amb els iguals i amb la col·laboració dels adults és una experiència d'educació moral insubstituïble” (Puig, J.M. coord. et al.: Educar a la secundària. Vic: EUMO, 2000)

L'Assemblea de Classe és l'espai idoni per a una primera experiència de participació democràtica i per a la posada en pràctica de les estratègies de participació que hem esmentat a l'apartat de la tutoria grupal. Si bé és cert que la gestió de les assemblees sol comportar una certa complexitat, també ho és que quan s'aconsegueix organitzar-ne el funcionament és l'escenari que més facilita la presa de decisions col·lectiva.

En el nostre cas, les assemblees es convoquen sempre que els alumnes ho demanen i, en determinades ocasions, a iniciativa dels tutors de grup. Normalment l'assemblea s'ocupa de temes organitzatius (festes, celebracions, sortides...) o de temes de debat que els mateixos alumnes proposen (actualitat, problemàtiques relacionades amb l'educació, xarxes socials...). Procurem que l'assemblea no esdevingui un fòrum de queixes però sí que s'utilitza per analitzar problemes que afecten el grup, qüestions de convivència, anàlisi i proposta de normes.

Els acords i les propostes de les assemblees de cada grup es contrasten i es discuteixen a l'assemblea de delegats. Les figures del delegat i del sotsdelegat de curs han estat tradicionalment molt buides de contingut i, per aquest motiu, una vegada superada la novetat del primer any d'institut, els alumnes solen perdre l'interès per presentar-se als processos electorals. Si bé és cert que de vegades és difícil donar-los un rol clarament participatiu, nosaltres creiem que mica en mica i amb el suport dels tutors i l'equip directiu poden esdevenir el veritable motor de la participació col·lectiva al centre.

Per aquest motiu, l'Assemblea de Delegats es reuneix dues vegades cada setmana a la franja dedicada a les brigades i, amb l'ajut d'un professor guia, es van organitzant els diversos temes que els grups classe hagin aportat i se'n proposen de nous. Així, per

exemple, el proppassat curs es van organitzar un seguit de debats que els mateixos delegats van conduir arran de l'atemptat a la redacció del setmanari *Charlie Hebdo*.

Finalment, la participació dels alumnes al Consell Escolar pren la seva significació en tant que és una oportunitat de participació que els acosta al govern del centre i als mecanismes de retiment de comptes. Suposa una pràctica real d'experiència democràtica, ja que poden comprovar com la mateixa direcció i la resta de membres de l'equip directiu es posen a disposició de la comunitat educativa per donar explicacions de tot allò que se'ls vulgui preguntar. La nostra visió com a centre és que el fet que puguin veure com tot el que es fa al centre té un moment de discussió i aprovació els dóna una idea de la importància del paper que l'alumnat desenvolupa en el conjunt de la comunitat educativa.

4. Comissió de medi ambient: l'entorn com a escenari de participació

El centre creu fermament, i així ho explicita el PEC, que és possible ajudar els alumnes, les seves famílies i la comunitat a adoptar un enfocament més respectuós amb el medi ambient si, de manera gradual, anem canviant la nostra manera de pensar i de viure.

Per aquest motiu apliquem diverses estratègies per implicar els alumnes en la recerca de solucions sostenibles als problemes del nostre dia a dia: reducció del consum

energètic i de paper, abaratiment del cost de neteja, transport sostenible, reciclatge i compostatge.

Per aconseguir-ho ens hem marcat tres objectius i hem creat diverses estratègies organitzatives, curriculars i de gestió que ens ajuden a assolir-los.

Objectius del projecte de sostenibilitat

El projecte de sostenibilitat es desenvolupa mitjançant l'execució del projecte del Torrent de l'Esperança i la posada en funcionament de la Brigada Verda —descrita anteriorment— i el Comitè ambiental. Té tres objectius:

- ❶ Comprendre la necessitat de preservar l'entorn fent un ús responsable dels recursos naturals i tenir cura del medi ambient.
- ❷ Adquirir hàbits de salut personal i col·lectiva.
- ❸ Desenvolupar el coneixement científic i tècnic per resoldre problemes del propi entorn.

Projecte del Torrent de l'Esperança:

El currículum de Ciències Naturals i Socials es reforça a partir del projecte de recuperació del Torrent de l'Esperança, un espai natural situat just darrere el centre que, en el

moment de la seva creació es trobava en una situació de deteriorament molt evident. El Torrent és alhora un projecte de futur i una aula d'aprenentatge i l'objectiu del projecte és millorar-ne l'ús social i educatiu.

Accions realitzades fins al moment actual:

- ➔ Redacció de la memòria ambiental i pressupost per a la millora ambiental i de l'ús social i educatiu de l'entorn del Torrent de l'Esperança al seu pas per la SI de Gurb (memòria realitzada pel professor E. Banqueri)
- ➔ Redacció de la memòria valorada del projecte realitzada per l'empresa La Vola
- ➔ Retirada d'abocaments, runes i plàstics del Torrent
- ➔ Treballs de reforestació
- ➔ Construcció i manteniment d'un hort ecològic
- ➔ Taller de caixes niu
- ➔ Construcció i seguiment de caixes niu
- ➔ Etiquetatge d'arbres amb identificació dels padrins
- ➔ Construcció d'una bassa per a l'estudi de la seva fauna i flora
- ➔ Activitats a l'aula
- ➔ Disseny i construcció d'un jardí botànic

Accions portades a terme durant el curs 2014/2015

Activitat o Esdeveniment	Data	Àrees implicades
Despenjar i desinfectar caixes Niu	Octubre 2014	Brigada Verda
Visita jardí botànic de Gombrèn	Setembre 2014	Optativa Gestió Projectes
Visita abocador d'Orís	Novembre 2014	Tutoria Ciències Naturals
Visita planta triatge i depuradora Vic	Novembre 2014	Tutoria Ciències Naturals
Constitució comitè ambiental	Desembre 2014	Comunitat educativa
Disseny jardí botànic	Octubre 2014-Febrer 2015	Tecnologia Ciències Naturals Optativa Gestió Projectes
Neteja del torrent i el seu entorn	Desembre 2012 i març 2013	Tot el Centre
Participació concurs recollida de piles	Febrer-Maig 2015	Tot el centre
Col·locació de Caixes Niu	Febrer-Març 2015	Optativa Més Medi Brigada Verda
Seguiment Caixes Niu	Març-Juny 2015	Optativa Més Medi Optativa sostenibilitat
Reunió comitè ambiental	Juny 2015	Comunitat educativa
Neteja de pati per grups	Des de gener de 2015	Tutoria

Comitè ambiental

Durant el curs 2014-15 s'ha constituït el comitè ambiental amb representants de tota la comunitat educativa. Així el llarg del curs s'ha fet dues reunions:

16 de desembre de 2014. Amb el següent ordre del dia:

Constitució del Comitè Ambiental
Justificació del Comitè
Projecte Escola verda
Propostes de treball

16 de juny de 2015. Amb el següent ordre del dia:

Aprovació acta anterior
Valoració assoliment objectius projecte de sostenibilitat
Propostes de millora i accions pel curs vinent

El comitè ambiental del curs 2014-15 ha estat format per:

Coordinació del projecte de sostenibilitat: Guillem Riera
Representant equip directiu: Teresa Pietx
Representants del professorat: Roser Roca i Montse Barniol
Representant Ajuntament de Gurb: Joaquim Espona
Representants sector pares: Miquel Ranea
Representants alumnat: Roger Plans i Pol Vivet

Optativa gestió de projectes

Durant el curs 2014-15 s'ha iniciat l'optativa de gestió de projectes amb els alumnes de 4t d'ESO que té com a principal objectiu dur a terme un projecte de participació amb l'entorn. Enguany, s'ha dedicat a desenvolupar el projecte de jardí botànic, contemplat com una de les accions del projecte del Torrent de l'Esperança elaborat el curs 2010-11.

L'optativa s'ha dividit en diferents parts. En la primera part del curs els alumnes van conèixer com havia de ser un jardí botànic i, a partir d'una proposta formulada com una convocatòria de concurs públic, en van fer una proposta de disseny. Aquesta proposta la van formular a partir d'un grup de treball format per 4 o 5 alumnes i sota l'aixopluc d'una empresa simulada que els donava nom.

En la segona part del curs, un equip d'experts format entre d'altres per l'arquitecte municipal de Gurb, el Sr. Alcalde, dos experts del món de la botànica, la directora del centre i el professor responsable de l'optativa, van escollir el millor disseny per tal que els alumnes el poguessin utilitzar. Finalment els alumnes van portar a terme la construcció del jardí botànic escollit.

5. I+D+i: l'emprenedoria social

A primer d'ESO els alumnes participen en el "Projecte Emprenedors". Aquest projecte que s'ha portat a terme de manera continuada des del curs 2010/11 consisteix en la creació i gestió d'una cooperativa en què es fabriquen productes que els alumnes comercialitzen a la Fira de l'Arbre —que anualment es realitza a l'institut de Gurb—, al mercat de Vic i ocasionalment a les festes de final de curs de les escoles de referència. La finalitat de la venda és obtenir recursos econòmics que s'inverteixen en la millora d'alguna necessitat que els alumnes han detectat prèviament. Quan es va iniciar el projecte, els beneficis es van destinar a la millora del Torrent de l'Esperança però, el curs 2014-15, van recollir prou diners com per comprar ordinadors per a l'escola de Ruli (Ruanda).

Aquest projecte va ser pensat amb l'objectiu de desenvolupar l'esperit emprenedor considerat no únicament com un conjunt de qualitats, habilitats i coneixements necessàries per liderar idees innovadores, sinó com una actitud general que pot ser d'utilitat en qualsevol activitat de la vida quotidiana.

Es tracta, a més, d'una primera oportunitat de participar a l'entorn amb la finalitat de modificar-lo per millorar-lo. En aquest sentit, el projecte emprenedor pren forma de projecte social, posant el seu focus d'atenció en una necessitat que els alumnes identifiquen i per la que es treballarà.

Així, durant el desenvolupament del projecte aconseguim que els alumnes compreguin el significat del concepte d'emprenedoria tot posant-los en situacions d'aprenentatge en les que hagin de col·laborar, coordinar-se, gestionar i superar conflictes i, en definitiva, esforçar-se conjuntament per a la consecució d'un èxit comú.

D'una manera més específica volem que els alumnes:

- S'acostumin a prendre decisions consensuades des d'una perspectiva crítica.
- Desenvolupin i adquireixin hàbits d'autonomia per aplicar-los en un entorn orientat al treball cooperatiu.
- Participin en la creació de normes de funcionament grupal i desenvolupin hàbits de consciència emprenedora que puguin aplicar a desenvolupin hàbits de consciència emprenedora que puguin aplicar a la seva empresa o altres tipus d'associacions en les que participin en el futur.
- S'esforcin per aportar recursos a un projecte que ocupa a tot el centre mitjançant la posada en marxa d'un projecte de grup.

A més, des de fa dos cursos, el projecte emprenedor compta amb el suport i l'assessorament de CREACCIÓ¹, a través del seu Servei d'emprenedoria, i de la Universitat de Vic.

Gràcies a aquesta col·laboració dels agents externs, podem accedir a diverses activitats de formació que els alumnes realitzen en el transcurs del procés de creació de l'empresa i els seus productes. Els tallers que es van realitzar el curs 2014-15 van ser:

- Taller d'economia sostenible
- Taller de creativitat
- Taller de CANVAS
- Taller d'Elevator Pitch
- Taller sobre gestió cooperativa i gestions bancàries

Tot plegat, doncs, forma una veritable aventura empresarial que els nois i noies ofereixen gustosament al seu entorn.

¹Creació Agència d'Emprenedoria, Innovació i Coneixement <http://www.creaccio.cat/> és una agència de desenvolupament socioeconòmic del territori d'Osona, que té com a missió treballar per la millora de la competitivitat de les empreses, la millora de l'ocupabilitat de les persones i el millor posicionament del territori amb l'objectiu de crear ocupació de qualitat en aquest.

6. Oficina de cooperació: un projecte de ciutadania global

El projecte de Servei Comunitari representa la culminació de totes les accions participatives que duem a terme més enllà de la tanca del centre. Pretén garantir que els alumnes "experimentin i protagonitzin accions de compromís cívic, aprenguin en l'exercici actiu de la ciutadania i posin en joc els seus coneixements i capacitats al servei de la comunitat"². Utilitzant la metodologia d'aprenentatge-servei, combina l'adquisició de continguts i el desenvolupament de competències amb l'acció social, donant resposta a una necessitat de l'entorn –sigui proper o més llunyà– prèviament detectada.

A l'institut de Gurb, el Servei Comunitari va iniciar-se en el marc d'un pla pilot el curs 2012/2013; tres anys que han permès la seva consolidació, però també la seva evolució, fruit, d'una banda, d'una reflexió sobre el mateix³ i, de l'altra, de la seva incorporació en el projecte de plurilingüisme (vegeu ANNEX 3).

Dins el currículum, s'emmarca en l'assignatura d'Educació per a la Ciutadania, de 3r d'ESO, i s'organitza en diferents fases al llarg del curs acadèmic:

- Formació de l'alumnat (10 hores lectives): engloben formació específica sobre el servei comunitari i, alhora, la detecció de les necessitats socials i tria del projecte, segons els interessos i/o fortaleces de cada alumne.
- El desenvolupament del projecte en les diferents entitats, en parelles o petits grups.
- Elaboració guiada de la carpeta d'aprenentatge i preparació de l'exposició oral.
- Avaluació a través de les evidències recollides en la carpeta d'aprenentatge, la valoració de l'entitat i l'exposició oral del projecte, en un acte obert al públic i davant d'un tribunal format per professors del centre. Podeu veure les rúbriques utilitzades per avaluar el projecte en el nostre banc de rúbriques: <https://sites.google.com/site/rubriquesgurb/servei-comunitari>

Una de les fortaleces del nostre projecte i que el singularitza d'altres de similars és la gran diversitat de serveis comunitaris (fins a 23 el curs 2014/2015) que es duen a terme de manera simultània, i d'àmbits de treball ben dispars⁴. A la taula següent, hi mostrem tots els projectes que s'han dut a terme durant el curs 2014/2015:

² <http://www.xtec.cat/web/comunitat/serveicomunitari> (la negreta és dels autors del projecte)

³ Aquesta reflexió es va dur a terme a partir de l'autoavaluació amb la *Rúbrica per a l'autoavaluació i millora dels projectes APS*, elaborada pel GREM (Grup de Recerca en Educació Moral) i disponible a <http://www.aprenentatgeservei.org/index.php?cm=04.03>.

⁴ Utilitzem aquí la classificació que proposa el Centre Promotor de l'Aprenentatge Servei: <http://www.aprenentatgeservei.org/index.php?cm=05>

	Àmbit	Projectes
1	Acompanyament a l'escolarització	Suport a les classes d'anglès en una escola de primària. Suport a alumnes d'una escola de primària en l'aprenentatge de la lectoescriptura. Ensenyar Scratch a alumnes de primària. Suport a les classes de visual i plàstica en escoles de primària.
2	Ajuda pròxima a d'altres persones	Ajuda a l'aprenentatge de la nostra llengua a alumnes nous d'una escola de primària (a través del suport en la preparació d'una conferència). Accésit al premi al millor servei comunitari d'àmbit local (<i>vid. infra</i>) Creació d'un hort i d'un galliner per a l'escola. Ajuda al manteniment de les aules de l'escola de primària.
3	Intercanvi generacional	Tallers de creació d'àlbums digitals al casal d'avis.
4	Medi ambient	Suport a la protectora d'animals en tasques de neteja i manteniment. Neteja i adequació d'un fragment d'una antiga ruta del Camí de Sant Jaume, que estat geolocalitzat al Mobile History Map (http://mhm.mobileworldcapital.com/test.txt/escenari/61/preview-iframe). La referència inclou un vídeo on s'evidencia el treball fet; podeu veure-ho a: https://www.youtube.com/watch?v=dBzMvQHbVkg . Aquest projecte ha guanyat el premi al millor servei comunitari d'àmbit local (<i>vid. infra</i>).
5	Participació ciutadana	Difusió de la política catalana als companys, a través de l'organització d'una taula rodona amb polítics. Aquest servei va ser un dels presentats a la Trobada d'intercanvi d'experiències transformadores, organitzada per Lafede.cat i el Departament d'Ensenyament, celebrada el passat mes d'abril a Barcelona. Podeu llegir-ne la crònica a http://reddsocat.blogspot.com.es/ . L'experiència va ser inclosa també al bloc Kabila-Experiències educatives, dins el projecte REDDSO-Régions pour l'éducation au développement durable et solidaire: http://reddsocatexperiencies.blogspot.com.es/2015/06/coneguem-la-politica.html .
6	Patrimoni cultural	<i>Vid. supra</i> (segon projecte citat a l'apartat 4).
7	Projectes de solidaritat i cooperació (vegeu apartat de servei comunitari internacional)	Creació de material didàctic en anglès per escoles de Ruanda (de Ruli i Kagugu). Premi al millor servei comunitari d'àmbit internacional (<i>vid. infra</i>). Creació de material didàctic en anglès per escoles de Nepal (aquest a través de la Universitat de Vic). Realització d'una animació amb Scratch sobre el tema "Empowering women" amb alumnes d'escoles de l'Índia per difondre el problema de la discriminació de la dona (gràcies al projecte Inventors4change de la Universitat de Girona).
8	Promoció de la salut	Recollida de taps a favor de l'ACNEFI (Associació catalana de les Neurofibromatosis).

Certament, aquesta diversitat afegix complexitat organitzativa al projecte però afavoreix l'autonomia que aquesta característica dota als alumnes, animant-los a prendre les seves pròpies decisions sobre el projecte que volen desenvolupar⁵.

És evident que un projecte com aquest impacta d'una manera molt clara en l'entorn, però alhora necessita d'aquest per a poder-se desenvolupar. Dit d'altra manera, disposa d'un autèntic ecosistema de recolzament —utilitzant el terme emprat per Roser Batlle⁶— en el qual es poden distingir clarament els sis elements indispensables d'aquest:

⁵ El grup de recerca Demoskole (UVIC-UdG) han analitzat el nostre projecte de Servei Comunitari, dins el marc del seu estudi de Democràcia als centres de secundària, i assenyalen com a debilitats el fet que "demana una gran organització" i que "costa valorar-lo com una sola cosa" ja que cada Servei Comunitari "és molt diferent". Tanmateix, valoren com a fortaleses que l'alumnat pot proposar el Servei Comunitari que vol dur a terme i la gran quantitat de decisions que l'alumne pren. Aquestes valoracions es recullen en un document de treball inèdit (*Document de treball: fortaleses i debilitats de les experiències*), utilitzat en el marc de la Jornada de Reflexió sobre Experiències Democràtiques, celebrada el 29 de maig a Vic, on vam exposar el projecte de Servei Comunitari.

⁶R. BATLLE, *El aprendizaje-servicio en España: el contagio de una revolución pedagógica necesaria*, PPC, Madrid, 2013, p. 138 i ss.

- ① **Reconeixement:** Premi al millor Servei Comunitari local i internacional.
- ② **Xarxes:** col·laboren en el projecte Administracions (Ajuntament de Gurb i Ajuntament de Santa Eulàlia de Riuprimer), altres centres educatius (CEIP Les Escoles de Gurb i Escola La Monjoia, de Sant Bartomeu del Grau), les Universitats de Vic i de Girona, altres entitats (com casals d'avis, ACNEFI, etc.), així com cooperants i voluntaris a títol personal.
- ③ **Formació i assessorament:** el professorat del centre va rebre formació. Alhora, hem exposat la nostra experiència en els cursos sobre Servei Comunitari organitzats pels Centres de Recursos del Berguedà i d'Osona.
- ④ **Investigació:** hem col·laborat amb el Grup de Recerca Educativa de la Universitat de Vic (GREUV). A més, una professora de la UVic estudia la relació entre interculturalitat i aprenentatge de l'anglès a través d'un dels serveis comunitaris internacionals.
- ⑤ **Finançament** (en el nostre cas, recursos humans): professors del centre.
- ⑥ **Difusió:** a la web del Centre Promotor de l'APS i de l'Espai Àfrica (projecte internacional); presència en mitjans locals d'actes relacionats amb el Servei Comunitari; participació a Trobada d'Intercanvi experiències d'educació transformadora i inclusió al bloc Kabil⁷ i presentació a la Jornada **Servei Comunitari, Projecte de Convivència i Escola i Família** (Departament d'Ensenyament -Serveis Territorials a la Catalunya Central).

⁷ <http://reddsocatexperiencies.blogspot.com.es/>

7. Afers exteriors: la participació internacional

En el context actual, l'educació per a una ciutadania participativa ja no pot quedar reduïda a la comunitat local. El procés de globalització que s'ha viscut a les últimes dècades obliga a entendre que el nostre àmbit d'actuació ha de traspasar l'entorn més immediat i, per

tant, cal incloure pràctiques de participació internacionals que, a la vegada, permetran abordar qüestions també globals⁸. Així doncs, des de l'arrelament al territori i sense perdre la identitat, ens obrim al món amb els projectes de Servei Comunitari internacionals i els intercanvis d'estudiants.

Servei comunitari internacional

Amb aquesta voluntat d'educar per a una ciutadania global, portem a terme diversos serveis comunitaris internacionals que, com a "experiències educatives transformadores", han estat inclosos al blog Kabila, dins el projecte REDDSO⁹. Tots s'han dut a terme en llengua anglesa i formen part de les accions que es duen a terme dins el marc del GEP- Grup Experimental de Plurilingüisme del centre. Els serveis comunitaris internacionals desenvolupats al llarg del curs 2014-15 són:

⇒ **Projecte Ruanda**: elaboració de material didàctic per les escoles Nursery School St. François Coll (Ruli) i Santo Domingo School (Kakugu), de Ruanda. Aquest servei comunitari, que han dut a terme cinc noies de 3r d'ESO del nostre centre, consisteix a preparar material didàctic en anglès per a les escoles esmentades. El servei pretén donar resposta a la necessitat de poder disposar de materials i recursos educatius en llengua anglesa que serveixin de suport a l'aprenentatge dels alumnes, ja que si bé tradicionalment Ruanda tenia com a primera llengua estrangera el francès –essent part de la Francofonia– aquesta llengua ha estat desplaçada per l'anglès, que és la que majoritàriament s'utilitza en els centres educatius.

⁸ Argibay, M. et al. *Educación para la ciudadanía global. Debates y desafíos*, Bilbao-Vitoria Gasteiz : Instituto de estudios sobre desarrollo y cooperación internacional, Universidad del País Vasco, , s. d. [document en línia] http://www.fcognd.org/DOCUMENTOS/Educacion_para_la_ciudadania_global.pdf [consulta 07/07/2015]

⁹ Els enllaços s'indiquen a les notes que trobareu a continuació, després de l'explicació de cada projecte.

Per tal de descobrir les necessitats reals de les escoles, així com les seves característiques, currículum i, sobretot, la realitat social en què viuen els alumnes ruandesos, els participants en el projecte s'entrevisten amb cooperants catalans que freqüentment viatgen a Ruanda, especialment amb Maria Soto, professora d'anglès. Així, és a partir del coneixement de les necessitats del país africà que les nostres alumnes han elaborat el material. Es preveu que aquest sigui un projecte amb continuïtat en el temps (proper curs 2015-16) i que els nostres alumnes puguin rebre un *feedback* per part dels ruandesos. Volem destacar que aquest projecte va ser una de les experiències

presentades a la Trobada d'intercanvi d'experiències transformadores¹⁰.

⇒ **Col·laborant amb el Nepal:** col·laboració amb la Nepal Catalunya School, de Katmandú, Nepal. El projecte consisteix a preparar material didàctic en anglès que pugui ser útil a aquesta escola nepalesa, que va ser construïda per Arquitectes Sense Fronteres per encàrrec de la Generalitat. Per detectar les necessitats de l'escola, els sis alumnes de 3r d'ESO que han dut a terme el projecte han establert contacte via Skype amb els responsables del centre. Es preveu que, al llarg del proper curs acadèmic, els nostres alumnes rebin *feedback* dels alumnes nepalesos i que continuï la col·laboració entre els centres educatius. Per aquest servei comunitari hem comptat amb el suport de la Universitat de Vic que, des de fa anys, duu a terme un projecte de pràctiques curriculars a la Nepal Catalunya School i que s'encarrega de fer arribar el material a l'escola. A més a més, la professora de la UVic Marta Corominas ha tutoritzat i observat el servei com a part del treball de camp de la seva tesi doctoral¹¹.

⇒ **Inventors4change:** Onze alumnes de 3r d'ESO han participat en el projecte Inventors4change liderat per un equip de la Universitat de Girona, convertint-nos en el primer centre català de secundària que s'adhereix al projecte. També hi participen

¹⁰ Vegeu l'apartat oficina de cooperació i, sobretot, l'entrada al blog Kabila: <http://reddsocatexperiencies.blogspot.com.es/2015/06/collaborant-amb-ruanda.html>

¹¹ Aquí trobareu l'explicació del projecte al blog Kabila: <http://reddsocatexperiencies.blogspot.com.es/2015/06/collaborant-amb-el-nepal.html>

l'Escola Carme Auguet (Girona), el CEIP el Veïnat (Salt) i la Shanti Bhavan School i Parikrama School Foundation de la Índia.

El projecte consisteix a elaborar una animació amb Scratch per tal de difondre un problema mundial i proposar petits canvis en àmbit local per a combatre'l. El tema d'aquest any és *Gender Equality. Empowering women* (Igualtat de gènere: empoderant la dona). L'animació es realitza en grups cooperatius formats per alumnes catalans i indis, que es comuniquen via Skype¹².

Intercanvis d'estudiants

Actualment des de l'Institut de Gurb organitzem dos intercanvis internacionals, un amb els Països Baixos i un altre amb els Estats Units. Per fer-ho, col·laborem amb altres centres educatius de la comarca, permetent així reunir el nombre suficient d'alumnes per poder-hi participar.

Intercanvi amb Holanda

Des del curs 2013/14, alumnes de 3r de l'Institut de Gurb participen, juntament amb alumnes de l'institut La Plana (Vic), en un intercanvi amb el Maartens College de Groningen (Països Baixos). L'intercanvi es divideix en dues etapes, d'una setmana cadascuna: la primera, durant la qual els holandesos vénen a casa nostra i cada estudiant s'allotja a casa d'un dels nostres alumnes; i la segona, quan nosaltres visitem Groningen, i

¹² Per més detalls sobre el projecte <http://www.inventors4change.org>
<http://reddsocatexperiencies.blogspot.com.es/2015/06/inventors4change.html>

ens acullen a casa seva. Durant cadascuna d'aquestes etapes, es programen activitats culturals (visites a espai d'interès històric o artístic), de coneixement del medi natural (descoberta de l'entorn) i esportives. La llengua vehicular sempre és l'anglès.

La valoració d'aquestes dues edicions és altament positiva, tant per part de l'alumnat i de les famílies com per part del professorat. Considerem que l'intercanvi afavoreix, d'una banda, el desenvolupament del plurilingüisme de l'alumnat (especialment *l'speaking*) i, de l'altra, l'autonomia de l'alumne i la competència social i ciutadana. És una ocasió única per conèixer estudiants de la seva edat d'un altre país, però també per apreciar la diversitat i riquesa cultural dels dos països, així com la idea d'un espai comú compartit: Europa: <http://gurb-groningen.blogspot.com.es/>

Intercanvi amb Estats Units

El proper curs 2015/16, iniciem un intercanvi amb l'institut Glen Rock High School, de Nova Jersey (EEUU). Per dur-lo a terme col·laborem amb el Centre d'Estudis El Seminari (CEES) de Vic, que ofereix formació professional. Els alumnes que hi participaran són estudiants de 4t d'ESO del nostre centre i dels Cicles Formatius del CEES.

El programa es durà a terme també en dues fases: rebrem la visita dels americans la propera tardor —s'allotjaran a casa dels alumnes d'aquí— i a la primavera viatjarem als Estats Units. De totes maneres, ja s'han dut a terme activitats relacionades amb l'intercanvi. Des de l'assignatura d'anglès de 3r d'ESO, s'han establert converses mitjançant Skype amb els alumnes de Glen Rock i de les quals els alumnes n'han tret conclusions sobre les semblances i diferències culturals entre els dos països. Els resultat s'han presentat en vídeo.

8. Votacions: avaluació i propostes de millora

Quan ens endinsem en la tasca d'avaluació d'aquest projecte, ràpidament ens adonem que a causa de la joventut del nostre centre, nascut fa només 5 anys, no tenim encara la suficient perspectiva temporal per tal d'analitzar a fons i de veure els impactes en la seva totalitat que ha pogut tenir *Prendre partit* en l'entorn i en els alumnes, que encara no es troben plenament en l'etapa adulta.

No obstant això, els indicadors d'avaluació que s'estableixen en els successius Plans Generals Anuals del centre (vegeu-ne alguns exemples a l'ANNEX 2) , ens permeten constatar que ens trobem davant d'un projecte eficaç en què la normalització de la participació és un fet entre els agents interns del centre (vegeu l'ANNEX 1). A més, de mica en mica anem aconseguint sinergies que fan que la participació amb els agents externs al centre sigui més espontània i continuada.

En concret, el projecte *Prendre Partit* ens permet oferir als nostres alumnes un entrenament eficaç per aprendre a participar activament a la societat i empoderar-los a fer-ho. A més, pretenem i aconseguim incloure tots els alumnes del centre en el projecte. La diversitat de les diferents pràctiques de participació, la seva transversalitat i, sobretot, la seva continuïtat al llarg de tota l'etapa educativa fan d'aquest un projecte realment inclusiu, on tothom hi té cabuda i on es potencien les fortaleces individuals de cada alumne.

A més, s'ha aconseguit crear àmbits de participació amb un fort impacte en l'entorn i sostenibles en el temps, com són el projecte emprenedor, el torrent de l'esperança i el servei comunitari. Així mateix, hem aconseguit incorporar la mirada internacional que ens han permès les noves tecnologies de la informació i de la comunicació.

Totes aquestes estratègies de participació, a més, han suposat un canvi substancial en les dinàmiques de treball del professorat que, forçosament, han de ser més participatives i col·laboratives. Un exemple d'això és que el nostre centre s'organitza en àmbits de coneixement en lloc dels tradicionals departaments o seminaris i a través del lideratge compartit de la gestió del centre: equip directiu, comissió d'inclusió, comissió pedagògica i comissions tècniques. Comptat i debatut, el projecte *Prendre partit* ens espera a seguir treballant cap a una nova legislatura, en la qual pretenem, d'una banda, consolidar el projecte tal i com aquí es presenta i, de l'altra, continuar treballant per ampliar les nostres accions. Aquestes han d'anar encaminades a ampliar les sinergies amb l'entorn,

sigui amb la col·laboració amb entitats del tercer sector o amb empreses que, exercint la seva responsabilitat social, volen implicar-se en l'entorn. Tot plegat, per tal que els nostres alumnes desenvolupin la seva dimensió més social, actuant com a ciutadans participatius en la complexa societat actual, ciutadans que comptin.

9. Bibliografia

- Argibay, M. et al. *Educación para la ciudadanía global. Debates y desafíos*, Bilbao-Vitoria Gasteiz: Instituto de estudios sobre desarrollo y cooperación internacional, Universidad del País Vasco, , s. d. [document en línia]
http://www.fcongond.org/DOCUMENTOS/Educacion_para_la_ciudadania_global.pdf [consulta 07/07/2015]
- Batlle, Roser. *El aprendizaje-servicio en España: el contagio de una revolución pedagógica necesaria*. Madrid: PPC, 2013.
- Centre Promotor de l'Aprenentatge Servei:
▪ <http://www.aprenentatgeservei.org/index.php?cm=05> [consulta 09/07/2015].
- Collet, Jordi; Tort, Antoni. "Famílies, escola i èxit. Millorar els vincles per millorar els resultats". [Document en línia] <http://www.fbofill.cat/intra/fbofill/documents/publicacions/555.pdf> [consulta 03/07/2015].
- Grup de Recerca en Educació Moral (GREM). "Rúbrica per a l'autoavaluació i millora dels projectes d'APS". [Document en línia]
<http://www.aprenentatgeservei.org/index.php?cm=04.03> [consulta 06/07/2015].
- López García: J. C. *La taxonomia de Bloom y sus actualizaciones*. [document en línia]
<http://www.eduteka.org/TaxonomiaBloomCuadro.php3> [consulta 09/07/2015]
- Marina, J. A.; Bernabeu, R. *Competencia social y ciudadana*. Madrid: Alianza, 2007.
- Mayor Zaragoza, Federico. "L'educació base de la democràcia" [document en línia]
http://www.uoc.edu/web/cat/articulos/mayor_zaragoza.html [consulta 07/07/2015]
- Puig, J.M. (coord.) et al.: *Educar a la secundària*. Vic: EUMO, 2000.
- Pujolàs, Pere (ed) et al. *Cap a una educació inclusiva. Crònica d'unes experiències*. Vic: EUMO, 2006.
- XTEC Servei comunitari:
▪ <http://www.xtec.cat/web/comunitat/serveicomunitari> [consulta 09/07/2015].

ANNEX 1: TAULA DE LA XARXA D'ACTORS

Projecte	Agents interns	Agents externs
Tutoria dual	Tot l'alumnat de la SI GURB Claustre de professors de la SI GURB Famílies	
Auto i coavaluació	Tot l'alumnat de la SI GURB Claustre de professors de la SI GURB	
Brigades de suport al professorat	Tot l'alumnat de la SI GURB	
Assemblea de classe	Tot l'alumnat de la SI GURB	
Assemblea de delegats	Delegats escollits democràticament i professor responsable	
Projecte de sostenibilitat	Tot l'alumnat de la SI GURB Representants del professorat i de les famílies.	Representant Ajuntament de Gurb
Torrent de l'Esperança-Jardí Botànic		
Servei Comunitari i servei comunitari internacional	Tots els alumnes de 3r d'ESO Professorat responsable i professorat col·laborador (suport en tasques específiques i en l'avaluació)	CEIP Les Escoles de Gurb CEIP Montjoia de St. Bartomeu del Grau Escoles de Ruli i Kagugu (Ruanda) Catalunya School (Nepal) Representants de partits polítics: Marta Pascal (CIU), Marta Rovira (ERC), Sergi Vilamala (PSC), Laura Massana (ICV-EUiA), Joan Anton López (PP), Xavier Generó (CUP) Roger de Gràcia, periodista. Maria Soto, professora d'anglès i cooperant a les escoles de Ruanda Marta Corominas, prof. UVic UVic Inventors4change, UdG Ajuntament de Gurb. Ajuntament de Sta. Eulàlia de Riuprimer Casal d'avis de Gurb Protectora d'animals d'Osona ACNEFI
Relació amb la UVic	Professors i alumnes SI GURB	PDI UVIC i alumnes en pràctiques UVIC
Intercanvis d'Estudiants: Països Baixos	Professors de la SI GURB Alumnes de 3r d'ESO i les seves famílies	Alumnes, professors i famílies de l'INS La Plana (Vic) i del Maartens School de Groningen (Països Baixos)
EEUU	Alumnes de 4t d'ESO i les seves famílies AMPA SI GURB	Alumnes, professors i famílies del CEES (Vic) i del Glen Rock High School
Projecte emprenedors	Alumnes de 1r d'ESO, professorat	Creació Vic, Universitat de Vic

ANNEX 2: INDICADORS DEL PGA RELACIONATS AMB LA PARTICIPACIÓ

Aquesta llista presenta una mostra dels indicadors que avaluen la participació. S'utilitzen uns o altres segons els objectius que es proposin a la PGA de centre:

Indicadors de resultats: mostren la situació final després d'haver aplicat una estratègia de millora.

- % d'alumnes del total de la promoció que continuen estudis potsobligatoris després de l'ESO.
- % d'alumnes que promocionen de curs.
- % d'abandonament dels estudis abans de finalitzar l'etapa.

Indicadors de context: serveixen per mesurar la incidència que les nostres accions tenen en el context del centre.

- % d'alumnes dels centres de referència que es matriculen a l'institut
- % d'alumnes del total del centre que realitzen activitats escolars al centre o a l'entorn
- % famílies afiliades a l'AMPA del total de famílies del centre.
- % de famílies que assisteixen a una reunió amb el tutor com a mínim.
- % d'assistència de direcció a les reunions amb l'AMPA .
- Grau de difusió dels projectes de centre: notícies a la web del departament d'ensenyament, a la premsa local, a les webs dels ajuntaments dels pobles de referència.
- % de participació de les escoles adscrites en els projectes de Servei Comunitari.
- % de participació dels ajuntament dels pobles de referència en els projectes de Servei Comunitari.

Indicadors de procés: Ens mesuren si estem aplicant el procés de forma adequada.

Podem mesurar 3 aspectes del procés:

1. Grau d'aplicació: Estem fent el que vam dir?
 2. Qualitat de l'execució: Ho fem de la forma que vam acordar?
 3. Grau d'impacte: S'ha produït algun canvi després d'aplicar el procés?
- Grau de satisfacció dels alumnes, les famílies i el professorat en relació als processos d'acollida.
 - Grau d' d'aplicació de l'estratègia de reunions alumne / família.
 - Grau de satisfacció dels alumnes i les famílies pel que fa al sistema de reunions.
 - Millora de la convivència i de les conductes disruptives a partir de l'aplicació de les activitats de tutoria.
 - Grau de satisfacció en relació a les activitats d'informació a les famílies (reunions de grup, tutories individuals i activitats d'orientació).
 - Valoració dels projectes de servei comunitari per part de les

entitats que hi col·laboren: escoles de primària, ajuntaments, Casals d'avis, entitats.

- Grau d'incidència de les propostes de l'assemblea de delegats en les activitats del centre.

Indicadors de progrés: serveixen per mesurar el grau de millora obtinguda a partir d'una situació inicial. En el nostre cas, són indicadors que mostren l'impacte que el projecte de participació ha tingut en algun dels aspectes que volíem millorar.

- % de participació a les eleccions del Consell Escolar (alumnes, famílies i professorat). Situació inicial 15% de participació (sumar resultats de dos en dos anys) millora proposada (4 anys) 6 punts. Situació final proposada 21%.
- % de famílies que assisteixen a les reunions de curs. Situació inicial 90% a 1r d'ESO, 85% a 2n, 60% a 3r i 58% a 4t. (sumar resultats d'any en any) millora proposada (anual) 3 punts a cada curs. Situació final proposada 93%, 88%, 63%, 61%.

Diagnòstic i propostes de millora de l'APS* (amb valoració dels canvis realitzats)

SI GURB
Curs 2015-2016

* Segons GREM, *Rúbrica para la autoevaluación y mejora de los proyectos APS*, Centre Promotor de l'APS.

Aspectes bàsics

	I	II	III	IV
Necessitats	Ignorades: Les necessitats no estan programades ni es preveuen activitats per detectar-les o definir-les	Presentades: Els educadors i/o entitats decideixen les necessitats sense consultar als participants.	Decidides: Els participants, sovint amb els educadors, decideixen les activitats a través de l'anàlisi de problemàtiques.	Descobertes: Els participants descobreixen les necessitats en realitzar un projecte col·lectiu d'investigació
Valoració dels canvis realitzats i noves propostes de millora				

	I	II	III	IV
Servei	Simple: servei de curta durada compost per tasques senzilles.	Continuat: servei de durada prolongada compost per tasques repetitives o fàcils.	Complex: servei de durada prolongada que permet adquirir experiència i destresa en la realització de tasques de notable complexitat.	Creatiu: Servei de durada variable compost per tasques complexes que els propis participants dissenyen per resoldre un problema que exigeix creativitat, la qual cosa suposa una gran exigència i implicació
Valoració dels canvis realitzats i noves propostes de millora	<p>Un dels canvis que es suggeria era potenciar APS de més llarga durada. En el marc del programa de Servei Comunitari això no és possible, però de cara al curs 2015-16 el Servei Comunitari de Projecte Ruanda tindrà la seva continuïtat en el si de l'assignatura d'ètica.</p> <p>A més, la complexitat d'alguns projectes de SC ha augmentat respecte l'any anterior.</p>			

	I	II	III	IV
Sentit del servei	Tangencial: servei que no parteix d'una necessitat detectada i els participants no perceben la seva dimensió social.	Necessari: servei que dóna resposta a una necessitat de la comunitat, encara que els participants no sempre veuen la seva dimensió social.	Cívic: servei que dóna resposta a una necessitat de la comunitat i els participants són conscients de la seva dimensió social.	Transformador: els participants donen resposta a una necessitat i són conscients de la dimensió social. A més a més perceben els límits de qualsevol servei que no consideri l'acció política.
Valoració dels canvis realitzats i noves propostes de millora				

	I	II	III	IV
Aprentatge	<p>Esponatani: els aprenentatges no estan programats i no existeixen activitats per a facilitar-los. S'adquireixen de manera informal.</p>	<p>Planificat: els aprenentatges es programen d'acord amb el currículum i es dissenyen activitats per a adquirir-los, sense contemplar necessàriament la seva relació amb el servei.</p>	<p>Útil: Els aprenentatges planificats i les activitats formatives tenen una estreta relació amb el servei. La seva adquisició afavoreix una millor qualitat de la intervenció.</p>	<p>Innovador: els aprenentatges s'adquireixen a través d'una activitat investigadora, estan relacionats amb el currículum i es vinculen directament amb el servei a la comunitat.</p>
Valoració dels canvis realitzats i noves propostes de millora	<p>Un dels aspectes que es plantejava millorar de cara el curs 2014-2015 era augmentar la tutorització dels serveis comunitaris. Això s'ha dut a terme i ens ha permès millorar l'aprenentatge vinculat al servei.</p>			

Aspectes pedagògics

	I	II	III	IV
Participació	Tancada: els participants fan les tasques que s'han programat sense possibilitat de canvis.	Delimitada: els participants realitzen aportacions puntuals.	Compartida: els participants comparteixen la responsabilitat del disseny i desenvolupament de l'activitat.	Liderada: els participants es converteixen en promotors i responsables del projecte, intervenen en totes les fases.
Valoració dels canvis realitzats i noves propostes de millora	Tot i que s'ha intensificat la tutoria, el nivell de participació de cada servei varia molt. Cal millorar l'atenció a la diversitat.			

	I	II	III	IV
Treball en grup	Indeterminat: processos espontanis d'ajuda	Col·laboratiu: processos basats en la contribució dels participants a un projecte col·lectiu.	Cooperatiu: procés de treball interdependent dels participants.	Expansiu: el treball col·lectiu va més enllà del grup inicial de participants i incorpora de forma activa a agents externs, creant xarxes d'acció comunitàries.
Valoració dels canvis realitzats i noves propostes de millora	Durant el curs 2014-2015 han disminuït els serveis comunitaris cooperatius i molts s'han convertit en expansius, implicant més agents externs en el territori.			

	I	II	III	IV
Reflexió	Difusa: L'activitat reflexiva no està prevista.	Puntual: La reflexió està programada i hi ha tasques previstes per facilitar-la	Contínua: els participants duen a terme exercicis de reflexió al llarg de tot el projecte.	Productiva: la reflexió implica els participants en una activitat de síntesi o de creació que produeix una nova aportació a la societat.
Valoració dels canvis realitzats i noves propostes de millora	Cal encara potenciar les activitats de reflexió . Per fer-ho es mantindrà la tutorització més intensiva com hem fet aquest curs i es destinaran més hores lectives d'Educació per a la Ciutadania per millorar-la.			

	I	II	III	IV
Reconeixement	Casual: no hi ha activitats previstes (encara que les entitats agraeixin i valorar la tasca feta).	Intencionat: els educadors organitzen activitats destinades a reforçar positivament el treball dels participants i/o a celebrar la finalització del projecte.	Recíproc: els beneficiaris del servei i les entitats, en col·laboració amb els educadors, duen a terme activitats per expressar l'agraïment i celebrar l'èxit del servei.	Públic: reconeixement que adquireix una dimensió pública, perquè l'activitat s'ha donat a conèixer a la ciutadania o l'administració l'agraeix i difon.
Valoració dels canvis realitzats i noves propostes de millora	<ul style="list-style-type: none"> ·S'ha començat un registre de Serveis Comunitaris al centre. ·Creació del premi SC local i internacional en un acte obert al públic. ·Difusió del projecte en diversos actes, jornades (Demoskole, Dept. d'Ensenyament) i s'ha inclòs en el blog de REDDSO. ·Cal potenciar encara més l'assistència de públic en les presentacions del projecte, tot i que aquest ha augmentat respecte el curs anterior. 			

	I	II	III	IV
Avaluació	Informal: no hi ha un pla d'avaluació establert.	Intuïtiva: no hi ha criteris ni indicadors definits.	Competencial: s'aplica un pla d'avaluació que defineix objectius, criteris, indicadors i metodologies per millorar el desenvolupament competencial.	Conjunta: els participants, juntament amb els educadors, participen de manera activa en la preparació i aplicació d'un pla d'avaluació competencial.
Valoració dels canvis realitzats i noves propostes de millora	<ul style="list-style-type: none"> ·Durant aquest curs s'ha utilitzat el portafoli amb resultat satisfactori, tot i així encara es podria ·Implicar els alumnes en l'elaboració de les rúbriques d'avaluació. ·Implicar més les entitats en les quals es duu a terme el projecte APS en l'avaluació. Per a aconseguir això, cal millorar la difusió de l'APS –ja previst per al curs 2014-1015-. També pot contribuir-hi la creació d'una xarxa APS al municipi de Gurb. 			

Aspectes organizatiuis

	I	II	III	IV
<i>Partenariat</i>	Unilateral: Hi participa només una organització.	Dirigit: En el projecte participen, almenys dues organitzacions.	Pactat: Les dues organitzacions acorden les condicions d'aplicació del projecte.	Construït: Les organitzacions implicades dissenyen i apliquen conjuntament el projecte, des de l'inici al final.
Valoració dels canvis realitzats i noves propostes de millora	·És difícil implicar més totes les entitats. Sí que és cert que algunes participen més activament en el disseny del projecte (Maria Soto, UdG, UVIC)			

	I	II	III	IV
Consolidació al centre	<p>Incipient: Es coneix a causa d'un projecte que duu a terme un educador o a la presentació d'una experiència d'un altre centre.</p>	<p>Acceptada: tenen el reconeixement de la direcció i dels professionals de l'entitat.</p>	<p>Integrada: L'APS està present en més d'un nivell educatiu, es vincula al currículum de les matèries i té implicacions en la metodologia i organització del centre.</p>	<p>Identitària: L'APS forma part de la cultura del centre, consta en el seu projecte educatiu i el centre el presenta com un tret de la seva entitat.</p>
Valoració dels canvis realitzats i noves propostes de millora	<p>El projecte està perfectament consolidat al centre. Se n'ha fet difusió entre el professorat, a les famílies (reunió de principi de curs) i en actes públics.</p>			

	I	II	III	IV
Consolidació a les entitats	Incipient: Es coneix perquè ja s'ha participat en alguna experiència puntual o degut a la presentació del projecte d'una altra entitat.	Acceptada: els projectes APS tenen el reconeixement de la direcció i dels professionals de l'entitat que accepten la funció educadora de l'organització.	Integrada: L'APS és present en el programa d'activitats de l'entitat que compta amb una estructura i personal necessaris per assegurar la seva implementació.	Identitària: el projecte forma part de l'ideari de l'entitat, el presenta com un tret propi seu i el dota de recursos necessaris per assegurar la seva implementació.
Valoració dels canvis realitzats i noves propostes de millora	Depenent de les entitats, la consolidació és incipient o acceptada.			

		I	II	III	IV
Aspectes bàsics	Necessitats				
	Servei				
	Sentit del servei				
	Aprenentatge				
Aspectes pedagògics	Participació				
	Treball en grup				
	Reflexió				
	Reconeixement				
	Avaluació				
Aspectes organitzatius	Partenariat				
	Consolidació centre				
	Consolidació entitats				

Comparació curs 2013_14 amb curs 2014_15

		I	II	III	IV
Aspectes bàsics	Necessitats				
	Servei				
	Sentit del servei				
	Aprenentatge				
Aspectes pedagògics	Participació				
	Treball en grup				
	Reflexió				
	Reconeixement				
	Avaluació				
Aspectes organitzatius	Partenariat				
	Consolidació centre				
	Consolidació entitats				

		I	II	III	IV
Aspectes bàsics	Necessitats				
	Servei				
	Sentit del servei				
	Aprenentatge				
Aspectes pedagògics	Participació				
	Treball en grup				
	Reflexió				
	Reconeixement				
	Avaluació				
	Partenariat				
Aspectes organitzatius	Consolidació centre				
	Consolidació entitats				